

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi
Van Yüzüncü Yıl University
The Journal of Social Sciences Institute
Yıl / Year: 2022 - Sayı / Issue: 56
Sayfa/Page: 147 - 158
e-ISSN: 2822 - 3136

VAN YÜZÜNCÜ YIL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER
ENSTİTÜSÜ
1982

Şeyh Gâlib ve Şeyh Muhammed Es'ad Erbilî'de Mevlânâ Celâleddin-i Rûmi Bahsi

A Mention of Mawlânâ Celâleddin-i Rûmi in Sheikh Gâlib and Sheikh Muhammed Es'ad Erbilî

Sabri BALTA*

*Dr. Öğr. Üyesi,
Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi,
Edebiyat Fakültesi, Dilbilimi Bölümü,
Van/Türkiye.

Asst. Prof.,
Van Yüzüncü Yıl University,
Faculty of Letters, Department of Linguistics
Van / Turkey.

sabri55balta@hotmail.com
ORCID: 0000-0002-7357-0560

VAN YÜZÜNCÜ YIL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER
ENSTİTÜSÜ
1982

Makale Bilgisi | Article Information

Makale Türü / Article Type:

Araştırma Makalesi/ Research Article

Geliş Tarihi / Date Received:

25/04/2022

Kabul Tarihi / Date Accepted:

16/06/2022

Yayın Tarihi / Date Published:

30/06/2022

Atf: Balta, S. (2022). Şeyh Gâlib ve Şeyh Muhammed Es'ad Erbilî'de Mevlânâ Celâleddin-i Rûmi bahsi. Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 56, 147 - 158

Citation: Balta, S. (2022). A mention of Mawlânâ Celâleddin-i Rûmi in Sheikh Gâlib and Sheikh Muhammed Es'ad Erbilî. Van Yüzüncü Yıl University the Journal of Social Sciences Institute, 56, 147 - 158

Öz

Dünya tarihinde adına anma yılı ilân edilmiş bir şahsiyet olan Mevlânâ Celâleddin-i Rûmî (1207-1273) "Hz. Muhammed'in bastığı yolun toprağı olmayı en büyük şeref" addeder. Mevlevîliğin en tanınmış Piri olan Mevlânâ Celâleddin-i Rûmî, 13. yüzyılda yaşamış, mesnevî sahibi bir tasavvuf büyüğüdür. Eserleri Türk edebiyatını etkilemesinin yanı sıra dünya çapında da ilgi görmektedir. Eserlerindeki hikmetlerin insanlığa ilham kaynağı olduğu, yaygın bir görüştür. O, takriben 800 yıl öncesinden insanlığa içinde hayatın inceliklerini barındıran, erbabınca hazineler değerinde görülen kıymetli eserler bırakmıştır. Onun için, "Yalnızca İslam dünyasının değil, tüm insanlığın Mevlânâ'sıdır" dense yeridir. Bilindiği gibi, klasik şiirin konularından birini tasavvufî temalar oluşturmaktadır. Günümüze kadar pek çok ünlü divân sahibi mutasavvıf şair, şiirlerinde Mevlânâ'yı konu edinerek, onu çeşitli vasıflarıyla manzum olarak övmüşlerdir. Şeyh Gâlib (1757-1799) ve Şeyh Muhammed Es'ad Erbilî (1847-1931) de bunlar arasındadır. Bu çalışmada, Şeyh Gâlib'in Hüsn ü Aşk eserindeki "Der Vâsıf-ı Şerif-i Cenâb-ı Hüdâvendigâr" manzumesi ve Şeyh Muhammed Es'ad Erbilî'nin Divân'ındaki Mevlânâ gazeli çerçevesinde her iki şairin Mevlânâ'ya bakış tarzları, onun hakkındaki duygu ve düşünceleri ve onun vasıflarını dile getiriş şekilleri ortaya konmuştur.

Anahtar Kelimeler: Mevlânâ Celâleddin-i Rûmî, Şeyh Gâlib, Şeyh Muhammed Es'ad Erbilî

Abstract

Mevlânâ Celâleddin-i Rumi (1207-1273), a person whose name is declared a commemorative year in world history, considers being the soil of the road that Prophet Muhammad stepped on as the greatest honor. Mevlânâ Celâleddin-i Rûmî, the most well-known representative of the Mawlawiyah path, is a Sufi master who lived in the 13th century and has the honorable Mathnawi. Besides influencing Turkish literature, his works also attract worldwide attention. It is a common view that the wisdom in his works is a source of inspiration for humanity. About 800 years ago, he entrusted humanity with the precious works that contain the subtleties of life, which are considered treasures by his masters. It would be appropriate to say for him "He is the Mevlânâ not only of the Islamic world but of all humanity". As it is known, one of the subjects of classical poetry is Sufi themes. Until today, many Sufi poets who own the divan have mentioned Mevlânâ in their poems and praised him in verse for his various qualities. Sheikh Galib (1757-1799) and Sheikh Mohammed Es'ad Erbilî (1847-1931) are also among them. In this study, in the frame of the poetry "Der Vâsıf-ı Şerif-i Cenâb-ı Hüdâvendigâr" in Sheikh Gâlib's Hüsn ü Aşk and the gazelle "Mevlânâ" in Sheikh Muhammed Es'ad Erbilî's Divan, the perspectives of both poets towards Mevlânâ, their feelings and thoughts about him and their way of handling his qualities are revealed.

Keywords: Mawlana Celâleddin-i Rûmî, Sheikh Gâlib, Sheikh Muhammed Es'ad Erbilî

Giriş

Yaşadığı dönemden günümüze kadarki süreçte manevi tesirler bırakan ve dünya çapındaki şöhretini meşhur eseri *Mesnevî*'ye borçlu olan Mevlânâ Celâleddin-i Rûmî, bütün insanlara seslenen (Kara, 2019, s. 103) bir hikmet (Yakıt, 1995, s. 4) ve aşk şairidir. Eflâkî'nin beyanına göre, onun *Mesnevî*'si kendisinden sonraki kuşaklar üzerinde büyük bir tesir gösterecektir (Friedlander, 2017, s. 63). *Mesnevî*'sinde insan ruhunun derinliklerine inerek, insanın iç yüzünü gerçek kimliği ile müşahede eden Mevlânâ, hep âh-u figanlarla derdini açacak bir gönül aramıştır. Onun *Mesnevî*'si kulaklardaki hoş nağmelerin taşımış olduğu esrarın yazıya dökülmüş şeklidir (Topbaş, 2005, s. 10-17). *Mesnevî*'deki "Dinle" hitabı ise Hz. Muhammed'e vahyolunan "Oku" hitabına "buyur" manâsında bir şerhtir, hitaptır, emirdir, yoldur (Barkçin, 2017, s. 9-10). Yine onun *Mesnevî*'si tasavvuf ile alâkadar olan insanlar için Kur'an ve (hadisten) sonra gelen kitaptır (Özkan, 2006a, s. 19). *Mesnevî*, kırk senelik bir ilmin, irfânın, terbiyenin hülâsasıdır (Kurucu, 2019, s. 97).

Manevî bir şahsiyet olarak bakıldığında ise, Mevlânâ aynı zamanda, Köprülüye göre, Muhyiddin-i Arabî'nin de karanlık ve belirsiz nazariyelerini şairane bir vecd ile canlandırarak geniş kitlelere yayan (Köprülü, 2016, s. 318) evrensel bir yol göstericidir. Onun yol göstericiliğinin evrensel oluşu, kendisini aşkın sultanı ve adına anma yılı ilân edilen bir zat (İnançer, 2019, s. 9) haline getirmiştir. Nitekim dünyanın hasta başına deva ve yaralı gönlüne şifa bekleyip hasretini çektiği idealistlerden olan (Ayverdi, 2018, s. 74) ve kendisini Kur'an'ın hizmetkârı, Hz. Muhammed'in bastığı yolun toprağı (İnançer, 2019, s. 7) olarak tanımlayan Mevlânâ, veliler Sultanı ve kemâle eriştirenlerin sonuncusu (Sipehsâlâr, 2019, s. 87) olarak görülmektedir. Bendeleri tarafından da "Allah'ın En Büyük Sırrı" olarak nitelendirilen Mevlânâ, Batı'da 'Rûmî' nispetiyle meşhur (Friedlander, 2017, s. 61) olmuştur. Bilhassa, idealist Alman filozof Hegel, Mevlânâ'yı mükemmel/muhteşem Celâleddin Rûmî olarak nitelendirmektedir (Özkan, 2006b, s. 44).

Kendisine ledün ilmi açılan Mevlânâ, riyazet ve mücâhede sayesinde yüksek makamlara erişmiş ve Hakk'ın sır hazinelerinin mahremi olmuştur. Ledünnî ilmin ilâhi bir nasip olduğunu ve bunun ancak kalbî istidâdı olanlara lütfedildiğini ifade eden Mevlânâ (Topbaş, 1996, s. 199), ilâhi sırlarla ilgili bir müşkülle karşılaştığında Hızır (as) ile görüşüp ondan rumuzlu sırlarla alâkalı bilgiler aldığını aşağıdaki şu ifadelerle dile getirmektedir:

"Hızr ile sohbet edip ilm-i ledünnü anladım

Gizlemem o ilmi ben oldum ona kaimmakam" (Sipehsâlâr, 2017, s. 50-51).

Sipehsâlâr, Pirî Hz. Mevlânâ'nın vasıflarını anlatıp onu överken, ona olan sevgisini şu şekilde göstermektedir:

Ey kemâlâtı bütün kâinatın övünç sebebi olan zat, senin sözlerin peygamber mucizelerinin delilidir. Değerinin büyüklüğünden dolayı, Ruhü'l-Kuds (*Cebrail*) kemâlinin kutbu etrafında yedi yıldız (*Takım Yıldızı*) gibi tavaf eder (...). Ey Ahmed ahlâkının tümünü kendisinde toplayan zat, ben senin vasıflarını nasıl anlatayım? Söz biter, vasıfların bitmez; çünkü sayısızdır. Sonsuz bir şey, sonu olan bir şeyle çevrelenebilir mi? (Sipehsâlâr, 201, s. 52).

İnsan aklının ilâhi irade karşısında bir dilenci olduğunu söyleyen (Ayverdi, 2017, s. 64), hâdiseleri mânâlandırmakta şâhâne noktaları yakalayan (Ayverdi, 2017, s. 67) çağrı insanı Mevlânâ, halkı hakk'a, aşka, hoşgörüyeye, gönül inşasına ve ümide çağırmıştır. O, insanlığın medeniyet savaşıyla örselendiği bir dönemde, âlemin gözde varlığı olan insanın birbirini yemek için bu dünyaya gelmediğinden hareketle, insanın yüce bir gayesi ve yüksek bir hedefi olduğu hakikatini daima haykırmıştır (Yılmaz, 2008, s. 5). Aşkın gücüne inanan (Çubukçu, 1993, s. 104) Mevlânâ, bu hedeflere ulaşmak için de, kişinin ölmeden evvel ölmesi gerektiğini bildirerek, kişinin hiçlik libâsına bürünmesi gerektiğini; aksi takdirde hem bu dünyada, hem de ahirette yüksek mazhariyetlere erişemeyeceğini; bunun için de kişinin can, mal ve evlâttan geçerek, gerçek gayeye erebileceği hakikatini ifade etmiştir (Yılmaz, 2010, s. 193).

İlk hocası, babası Bahâeddin Veled olan Mevlânâ, babasının vefatından sonra onun halifelerinden olan Burhanettin Muhakkık Tirmizî'den ders okumuş; medresede müderris ve vaiz iken de Konya'da Pirinççiler Hanı kapısında karşılaştığı Şems-i Tebrizî vasıtasıyla gönlündeki aşk ateşini tutuşturmuş (Yılmaz,

2009, s. 284) bir aşk eridir. Aynı zamanda kitâbî ilimlere de vâkîf bir kişi olan Mevlânâ, aşka yönelmiş, aşkı okumaya çalışmış ve irfandan aşka geçmiştir (Tatçı, 2019, s. 114). Tabiatıyla, onun hayatı aşk, vecd ve istiğrakla doludur (Topbaş, 1996, s. 7). Pakistanlı şair Muhammed İkbâl de bunu teyit ederek, onun fikrinin hayat verici sonsuz aşk olduğunu şairane bir şekilde belirtmiştir (Schimmel, 1954, s. 27).

Hız. Mevlânâ Kur'an ve sünnet eksenli olarak ortaya çıkmıştır (Cebecioglu, 2007, s. 7). O, Anadolu'da kurulmaya başlayan yeni kültürümüzün unsurları arasında büyük bir kaynaşma ve birleşme temin eden çok yönlü, çok boyutlu derin bir ruh ve hamle adamıdır (Güzel, 2007, s. 171-172). Yaşamış olduğu zaman dilimi, Anadolu'da Moğol tahakkümünün hüküm sürdüğü bir dönem ve aynı zamanda bu toprakları büyük insanlar yurdu haline getiren ve onları büyük işler yapma enerjisiyle dolduran bir aşk ve imân çağıdır. Bu imânı duyan, düşünen, yaşayan ve türlü vasıtalarla dile getiren insanların en büyüklerinden olan Mevlânâ'nın döneminde ney, şiir ve raks bir anda aşkı terennüm için, bulunduğu seviyenin semâlarına yükselmiştir. Dolayısı ile Mevlânâ, Allah sevgisinin bu üç sanatın da birbiriyle imtizacından doğan ilâhi bir kompozisyonla ifadesine yol açmış büyük bir sanat ve imân adamı (Banarlı, 2013, s. 211-213), derin ve vecidli bir üstad (Köprülü, 2016, s. 174) olarak görülmektedir. Onun şiiri, Müslümanları hürriyet ve şuur mihrakından koparıp, bir sürü, bir kuru kalabalık olarak gütmek isteyen, tahammülsüz, katı ve bağınaz insanlara ve onların ideolojilerine karşı çekilmiş bir bilinç kılıcıdır, bereketli bir hikmettir. O, şiirlerinde gizli olanı, ifade edilemeyeni, ruhun deruni şarkısını terennüm etmiştir. Şiiri, mûsikîyi ve semâ'ı vecd ile sentezlemesini de bilen bir dâhidir o (Özkan, 2006a, s. 17-18).

Bilindiği gibi, klasik şiirin konularından birini de tasavvufî temalar oluşturmaktadır. Tasavvufun insan, eşya ve kâinatla ilgili tefekkürî bakışının bir neticesi olan sembolik ifadeler, divân şiirine incelik, derinlik ve genişlik kazandırmıştır (Kaplan, 2007, s. 1759). Günümüze kadar pek çok ünlü divân sahibi mutasavvıf şair, şiirlerinde Mevlânâ'yı konu edinerek, onu çeşitli vasıflarıyla manzum olarak övmüşlerdir. Şeyh Gâlib (1757-1799) ve Şeyh Muhammed Es'ad Erbilî (1847-1931) de bunlar arasındadır. Şeyh Gâlib, hem klasik Türk Edebiyatının 18. yüzyılda yetiştirdiği son ulu çınarı, son büyük sesi, son güçlü kalemi, son büyük temsilcisi, son büyük şairi ve zirve noktası (Kalkışım, 1992, s. 2; Arı, 2005, s. 54; Çağlak, 2008, s. 4; Yerlikaya, 2008, s. 116; İz, 210, s. 260; Kalkışım, 2010, s. 55; Güneş, 2011, s. 241; Tülücü, 2011, s. 253; Kuzu, 2012, s. 1803; Uzun, 2014, s. 1093), hem de büyük mutasavvıflardandır (Horata, 1999, s. 43). Kırılgan ve mütevekkil yapısıyla Türk edebiyatında dokunulmaz bir konuma ulaşan, saçmış olduğu ışıqla algıları kamaştıran ve kemâlini ispat eden Gâlib (Demir, 2021, s. 9-12), sadece kendi çağının değil, kendinden önceki ve sonraki zamanların da en önde gelen üstatlarından (Berbercan, 2020, s. 82; Keleş, 2020, s. 447). Divan edebiyatının 'son başarılı mesnevîsi', 'mükemmellik standardı' ve 'dönüm noktası' olarak nitelendirilen ve tasavvufî bir mesnevî olan "*Hüsn ü Aşk*" en önemli eseridir ve o bu eserin ilhamını derin bir sevgi beslediği Mevlânâ'nın *Mesnevîsinden* almıştır, Mevlânâ'ya duyduğu sevgi ve hayranlığı da sık sık çeşitli vesilelerle izhâr etmiştir (Kalkışım, 1994; Batislam, 2007, s. 76; Güneş, 2011, s. 241; Şığva, 2019; s. 487; Gözütok, 2020, s. 531). O, sözcüklere klasik şiir geleneğindeki mazmunların kullanımından daha ötede anlamlar yükleyerek, sembolizmdeki başarısını doruk noktalara taşımıştır (Yerlikaya, 2008, s. 5). Diğer yandan, Şeyh Muhammed Es'ad Erbilî de divân sahibi, edebi yönü güçlü, aruzu büyük bir ustalıklı kullanmayı başaran önemli bir mutasavvıf şairdir (Aydın, 2004, s. 37; Bilgin, 2011, s. 5; Göktaş, 2013, s. 90; Karakuş, 2018, s. 213). Divânı, son yüzyıllarda yazılmış en güzel divânlardan biri olup, mürettep bir divândır (Göktaş, 2012, s. 115). Nazmı kuvvetli olup, şiirleri tamamen klasik edebiyat mazmunlarıyla örülü lirik şiirlerden oluşmaktadır. Şiirinde tasavvufî mefhum ve mazmunları ana dayanak yaparken, hem klasik, hem modern şiirin içerik olarak kullandığı ve Türk-İslâm şiirinin ana damarlarından olan tasavvufa hayatının bir yansıması olarak yer vermiştir (Karakuş, 2018, s. 215). Bir dönem Fâtih Camii'nde *Hâfız Divânını* da okutan (Yılmaz, 1995, s. 348) Muhammed Es'ad Erbilî'nin, Şeyh Gâlib'in "Ateş" redifli gazeline yazdığı bir nazîresi de bulunmaktadır.

Bu çalışmamıza, Mevlânâ'ya olan övgü tarzlarından dolayı Şeyh Gâlib'in *Hüsn ü Aşk* eserindeki "Der Vâsıf-ı Şerif-i Cenâb-ı Hüdâvendigâr" başlıklı manzumesi ile Şeyh Muhammed Es'ad Erbilî'nin *Divânı*'ndaki Mevlânâ gazeli konu edinilmiştir. İki şairin, iki kıymetli eserinde kaleme aldıkları manzumeleri beyitler halinde ele alınmış, açıklamaları yapılarak şerh edilmiştir. Ardından, her iki şairin Mevlânâ'ya bakış tarzları, onun hakkındaki duyguları ve düşünceleri, onun vasıflarını övgü biçimleri ortaya konmuştur.

1. Şeyh Gâlib'in Der Vâsî-ı Şerîf-i Cenâb-ı Hüdâvendigâr Manzumesi

137. Hatm etti çü enbiyâyı Allah
Geldi bize evliyâ-yı âgâh
Şeyh Gâlib (Doğan, 2011, s. 50)

Allah nebiler silsilesini tamam eylediği için, bize sırlara vâkıf evliyâ geldi.

Son peygamber Hz. Muhammed'in gelişiyle Allah peygamberlik kapısını kapatmıştır. Bundan sonra artık peygamber gelmeyeceğinden, Hz. Muhammed'in "vâris"leri olan ve onun sırlarına vâkıf olan Allah dostları bizlere gelmiştir.

138. Şehdir o gürûha Molla Hünkâr
Besdir bu cihâna bir cihân-dâr
Şeyh Gâlib (Doğan, 2011, s. 50)

Molla Hünkâr o topluluğun padişahıdır. Bu âleme bir padişah kâfidir. Nasıl ki bu âlemin tek bir hükümdarı var ise, Hz. Mevlânâ da o veliler topluluğunun sevgilisidir, başıdır.

139. Sultân-ı serîr-i mülk-i irfân
Seccâde-nişîn-i şîr-i Yezdân
Şeyh Gâlib (Doğan, 2011, s. 50)

Anlayış mülkünün tâcîdârıdır. Allah'ın Aslan'ının seccadesine oturandır.

Hz. Mevlânâ, anlayış, seziş ülkesinin tahtının sultanıdır. Hz. Muhammed'in izinde yürüyen Allah'ın Aslanı Hz. Ali'nin de seccadesine oturan postnişin odur.

140. Endîşesi reh-nümâ-yı tahkîk
Mânendesidir vekîl-i Sıddîk
Şeyh Gâlib (Doğan, 2011, s. 50)

Düşüncesi yol gösterenin hakikatini anlamaktır, O, adeta Sıddîk'in (Hz. Ebubekr'in) vekiline benzer.

Onun düşüncesi, kaygısı, hakikat yolunda olan rehberleri anlamaktır. O, bu yolda adeta Hz. Ebubekir'in vekili gibidir.(Mevlânâ Celâleddin-î Rûmî'nin soy itibarıyla sıddîkî olduğu, yani soyunun Hz. Ebubekir'e dayandığı bilinmektedir. Beyitte bu noktaya da işaret edildiği düşünülebilir).

141. Hurşîd-i sipîhr-i sulb-i Hayder
Zer silsile reh-rev-i Gazanfer
Şeyh Gâlib (Doğan, 2011, s. 50)

Haydar'ın neslinden gelenlerin semasının güneşidir, Aslan'ın (Hz. Ali) yolundan giden altın silsiledendir.

O, Hz. Ali'nin neslinden gelenler semasının güneşidir. Allah'ın Aslan'ının yolunu takip eden altın silsiledendir.

142. Ney-pâre-i kilki kıldı meşhûd
Bildik neyimiş nevâ-yı Dâvûd
Şeyh Gâlib (Doğan, 2011, s. 50)

Kamıştan kalem dahi şahid oldu da, Dâvûd'un sesi ne imiş bildik.

Onun kamıştan kalem gibi ney'i bile buna şahittir ki, böylece Hz. Dâvûd'un sesine âşinâ olduk.

143. Oldı ulemâ-yı dîne fâyık
Peygamber-i Rûm denilse lâyıık
Şeyh Gâlib (Doğan, 2011, s. 50)

Din âlimlerine galebe çaldı. Anadolu'nun peygamberi dense yaraşır.

Hiz. Mevlânâ bütün din bilginlerine üstün gelmiştir, bu yüzden ona Anadolu diyarının peygamberi dense, o bunu hak edecek niteliktedir. ("Peygamber" Farçadaki "haber getiren anlamında, "Peyamber" sözcüğünden anlam genişlemesiyle günümüzdeki anlamını kazanmıştır. Şeyh Gâlib gibi itikat inceliklerine titizlikle vâkıf bir şâirin son Peygamber'den sonra başkasını "Resûl" görmesi düşünülemez).

144. Ma'nâ-yı kelâmı rûh- bahşâ
Mehdî gibi şer'i eyler ihyâ
Şeyh Gâlib (Doğan, 2011, s. 50)

Sözlerinin hakikati can bahşedicidir, Mehdi gibi şeriatı dirilticidir.

Hiz. Mevlânâ'nın sözlerinin mânâsı can bağışlayıcıdır. O, Mehdi gibi şeriatı, doğruluk yolunu yeniden canlandırıyor.

145. İsm olmadı bir kitaba el-ân
Seyr et şerefin ki mağz-ı Kur'ân
Şeyh Gâlib (Doğan, 2011, s. 50)

Şimdiye kadar bir kitaba isim olmamıştır, bak ki üstünlüğüne mesnevî adeta Kur'an'ın özüdür.

Onun *Mesnevî*'si şimdiye kadar bir kitaba isim olmamıştır. Onun üstün oluşunu gör ki, o adeta Kur'an'ın özü gibidir.

146. Mülk-i sühanı sevâd-ı a'zem
Bir buk'ası taht-ı İbni Edhem
Şeyh Gâlib (Doğan, 2011, s. 50)

O'nun söz diyarı öylesine geniştir ki, bir yeri İbni Ethem'in makamıdır.

Hiz. Pir'in söz mülkünün hükümdarlığı öylesine büyüktür ki, onun yalnızca bir kısmı dahî İbrahim Edhem'in makamı gibidir.

147. İbrâhîm-i Gülşenî gibi merd
Olmuşdur o bâğa bülbül-i ferd
Şeyh Gâlib (Doğan, 2011, s. 50)

Mürüvvetinde İbrâhîm Gülşenî'ye benzer, (Hiz. Mevlânâ) o bağı tek bülbülü olmuştur.

Hiz. Mevlânâ yiğitlikte, sözünün eri olmakta tıpkı İbrâhîm Gülşenî gibidir. O, o bahçenin tek bülbülüdür.

148. Abdâl-ı felek helâk-i aşkı
Mîhr ü mehi sine-çâk-i aşkı
Şeyh Gâlib (Doğan, 2011, s. 50)

Gökler ehli (bedel) onun aşkından perişandır, Onun aşkı yüzünden güneş ve ayın sinesi yarıktır.

Göğün katmanları onun aşkıdan bitkin düşmüşlerdir. Güneşin ve ayın sinesi dahi onun aşkıdan dolayı yarık yarıktır.

149. Ebyât-ı şerifi âyet âyet
Esrâr-ı şeriat ü hakikat
Şeyh Gâlib (Doğan, 2011, s. 50)

Şerefli beyitleri neredeyse Kur'an âyetleri gibi, şeriatın ve hakikatin sırlarıdır.

Hz. Mevlânâ'nın mübarek beyitleri, âdeta Kur'an ayetleri gibi şeriatın ve hakikatin sırlarını taşımaktadır. (Burada âyet sözcüğü mecazen değil, lügavi anlamıyla kullanılmıştır).

150. Rûşen sühanı çerâğ-ı ma'nâ
Her noktası şeb-çerâğ-ı ma'nâ
Şeyh Gâlib (Doğan, 2011, s. 50)

Işıltılı sözleri âdeta, hakikat meş'alesidir, her noktası neredeyse gece parlayan hakikat kandilidir.

Onun veciz sözleri meş'ale gibi ışık verir, her bir noktası geceleri etrafı aydınlatan hakikat kandili gibidir.

151. Ser-tâcı gürûh-ı evliyanın
Şâh u çelebisi asfiyânın
Şeyh Gâlib (Doğan, 2011, s. 50)

Evliya zümresinin en sevileni, tertemiz ruhluların başı ve efendisidir.

O, veliler topluluğunun başındaki taçtır. Rûhları arınmış olanların hükümdarı ve yol göstericisidir.

152. Etmişdir ihâta garb u şarkı
Emvâc-ı muhit-i gark u farkı
Şeyh Gâlib (Doğan, 2011, s. 50)

Batı'yı ve Doğu'yu, hakikat çevresinin dalgalarını, hakkı ve batılı baştanbaşa çevreleyip sarmıştır.

Hz. Mevlânâ, mânevî gücü ve bilgisiyle, hakikat denizinde olanları ve olmayanları, yani Doğu'yu ve Batı'yı kuşatandır.

153. Aktâr-ı cihana hükmi cârî
Eczâ-yı zamâna feyzi sârî
Şeyh Gâlib (Doğan, 2011, s. 50)

Mânevî nüfûzu yeryüzünün her tarafında hüküm sürer, O, zamanın her boyutuna feyiz ve bereketi sirayet edendir.

Onun hükmü cihânın her bir tarafında geçerlidir. Onun feyzi ve bereketi zamanın her kısmına sirayet etmektedir.

154. Âlem dolu feyz-i himmetinden
Bahs etme abes kerametinden
Şeyh Gâlib (Doğan, 2011, s. 50)

Bütün âlem onun tasarrufunun keremiyle dopdoludur, olağanüstü hallerinden bahsetme, boşunadır.

Hz. Mevlânâ'nın himmetinin bereketinden bütün cihân payını almıştır. O, olağanüstü hallerin sahibidir. Bunları anlatmaya ise hiç gerek yoktur.

2. Şeyh Muhammed Es'ad Erbilî'nin Mevlânâ Gazeli¹

Şeh-i taht-ı fenadır bende-i fermân-ı Mevlânâ
Meh-i evc-i bakâdır mazhar-ı ihsân-ı Mevlânâ
(Erbilî, 2011, s. 126)

Mevlânâ'nın buyruğunun bendesi olan, hiçlik tahtının padişahıdır. Mevlânâ'nın yüceliğine erişen ise ebediyet doruğunun ayıdır.

Mevlânâ'nın emirlerinin karşısında baş kesen, artık Allah'ta tükeniş tahtının hükümdarı olmuştur. Onun lütuflarına eren ise, ölümsüzlük zirvesinin ayı olmuştur.

Nazar-gâh-ı Hudâ'dır menba'-ı iman u îkandır
Mutâf-ı âşıkândır sâha-i meydân-ı Mevlânâ
(Erbilî, 2011, s. 126)

(O) Allah'ın nazar kıldığı, inancın ve sağlam bilginin kaynağıdır. Mevlâna'nın yeri âşıkların döndüğü yerdir.

Mevlânâ, Allah'ın kendisine nazar ettiği kişidir; imanın ve sağlam bilginin pınarıdır. Onun meydanı âşıkların ziyaret ettikleri yerdir.

Kemâl-i kâmurânîdir cemâl-i câvidânîdir
Sirâc-ı zinde-gânîdir ruh-ı râhşan-ı Mevlânâ
(Erbilî, 2011, s. 126)

(O), bahtiyarlığın en mükemmelidir, ebedî güzeldir. Mevlânâ'nın parlayan yüzü bitmeyen hayat kandilidir.

Mevlânâ, saadetin doruğuna ulaşmıştır, onda güzellik tecellisi süreklidir. Onun nurlu yüzü hiç sönmeyen, hayat verici bir ışıktır.

Kurulsun sâğar-ı sâkî içilsin şerbet-i bâkî
Bezetsin cümle uşşâkı kadeh-nûşân-ı Mevlâna
(Erbilî, 2011, s. 126)

Sâkînin kadehi getirilsin, ebedî olan şerbet yudumlansın. Mevlânâ'nın kadehinden içenler bütün âşıkları süslesin.

Sâkînin kadehi getirilsin ki, Bâkî olan Allah'ın şerbeti içilsin. Mevlânâ'nın kadehinden içenler ise hakka âşık olan herkesi süslesin.

Koşar şem'-i şebistâne fedâ-yı câna pervâne
Gelince saff-ı devrâne küleh-pûşân-ı Mevlâna
(Erbilî, 2011, s. 126)

Şebistan'ın (halvet yerinin) mumuna koşar pervane (kelebekler) canını feda etmek için, Mevlânâ külâhı giyenler dönen saflara koşarlar.

Mevlânâ'nın külâhını başına geçiren Mevleviler semâ edenlere karışıp semâyâ katılınca, âdeta kelebekler canlarını feda etmek için halvet yerinin (toplanılan yerin) ışığına koşarlar.

Zaman şâdî zemin gülşen kulûb-i sâlikândır şen

¹ Rubâi 'olmadığı, 'gazel' olduğu açık olan bu manzumenin kaynaktaki 'rubâi' serlevhası altında verilmiş olduğunu tespit etmiş bulunmaktayız. Ç.N.

Edip her kûşeyî rûşen meh-i tâbân-ı Mevlânâ
(Erbilî, 2011, s. 126)

Zaman şen, yeryüzü gül bahçesi, sâliklerin kalbi şen, Mevlânâ'nın ışık saçan ay yüzü, her köşeyi aydınlatmaktadır.

Mevlânâ'nın dört bir tarafı nûrlandıran ay yüzü vesilesiyle devran mutlu, yeryüzü gül bahçesi, Allah yolunda yürüyenlerin kalbi neşelidir.

Olur habl-i emel mümted makâm-ı ma'nevi emced
Ger olsa gâh-ı Es'ad gönül mihmân-ı Mevlânâ
(Erbilî, 2011, s. 126)

Es'ad, gönül, zaman zaman Mevlânâ'nın misafiri olsa, arzu ipi sürekli, mânevî makam pek şerefli olur.

Es'ad, şayet gönül, zaman zaman Mevlânâ'ya misafir olsa, emel ipi sürekli, mânevî makam pek daha şerefli olur.

3. Her İki Şairin Anlatımıyla Mevlânâ Celâleddin-i Rûmi

Şeyh Gâlib, Mevlânâ'nın hayranlık uyandıran vasıflarını anlattığı bu manzumesinin giriş beytinde, son Peygamberle birlikte, artık peygamberlik kapısının kapanmış olduğunu ifade ederek, bundan sonra yalnızca Hz. Peygamber'in "vâris"leri olan, onun yolundan giden ve onun sırlarına vâkıf olan evliyanın geleceğini beyan etmiştir. Mevlânâ'nın da Hz. Peygamber'in vârislerinden biri olduğunu ifade ederek, onun Hz. Peygamberin sırlarına vâkıf bir Allah dostu olduğunu söylemiştir.

Manzumenin devamında, Mevlânâ'yı "Molla Hünkâr" ismiyle anarak, onu bu veliler topluluğunun padişahı, başı, sevgilisi olarak nitelendirmiştir. Onu "anlayış ülkesinin tahtının sultanı" olarak görmüş ve Hz. Peygamber'in izinden giden "Allah'ın Aslanı, Hz. Ali'nin seccadesinde oturan postnişin" olarak vasıflandırmıştır.

Şairin bir diğer ifadesine göre, Mevlânâ hakikat yolunda rehber olanları anlayandır. Bu cihetle şair, onu Hz. Ebubekir'in vekili gibi nitelendirmiştir. Hüdavendigâr'ı Hz. Ali'nin neslinden gelenlerin semasının güneşi gibi tasvir ederek, onun Allah'ın Aslanı'nın yolundan giden altın silsilenin bir parçası olduğunu belirtmiştir. Mevlânâ'nın ney'inin de Hz. Dâvûd'un sesi gibi ses çıkardığına işaret ederek, onun ney'ini şahit olarak göstermiştir.

Şeyh Gâlib, Mevlânâ'yı din bilginlerinin en üstünü olarak vasıflandırmıştır. Onu adeta "Anadolu diyarının peygamberidir dense yeridir" şeklinde nitelendirmiştir. Mamafih, Mevlânâ'nın sözlerini can bahşedici olarak gören Şeyh Gâlib, aynı zamanda onu Mehdi gibi şeriati diriltici olarak tasvir etmiş, *Mesnevî*'sini ise adeta Kur'an'ın özü gibi görmüştür.

Mevlânâ, ona göre söz mülkünün hükümdarıdır. O, adeta İbrahim Ethem'in makamındadır. Sözünün eri bir yiğittir. Bu bakımdan, Mevlânâ onun gözünde tıpkı İbrahim Gülşeni'ye benzemektedir. Mürüvvet sahibidir ve veliler bahçesinin tek bülbülüdür. O, güneşi ve ayı bile aşkıyla yarık yarık edendir. Şeriatin ve hakikatin sırlarını taşıyan beyitleri, tıpkı Kur'an ayetleri gibi şereflidir.

Mevlânâ'nın meş'ale gibi ışıklı olan sözleri gece parlayan hakikat kandiline benzer. O, temiz ruhluların başı ve efendisidir, evliyâ zümresinin en sevilenidir. Hüdavendigâr, manevî gücüyle Doğu ve Batı'yı kuşatandır. Yine o manevî nüfuzuyla her yerde hüküm sürendir ve olağanüstü halleriyle manevî tasarruf sahibidir.

Şeyh Muhammed Es'ad Erbilî ise gazelinin giriş beytinde Mevlânâ'yı çok yüce bir şahsiyet olarak nitelendirmiştir. Onun buyrukları lütufkârdır. O, bendelerini ebediyet doruğunun ayına eriştiren hiçlik tahtının padişahıdır.

Erbilî'ye göre, Mevlânâ Allah'ın nazar ettiği bir kişidir. O, inancın ve sağlam bilginin kaynağıdır. Onun yeri, âşıkların ziyaret ettikleri yerdir. Mevlânâ, saadetin en doruğuna ulaşandır. Yüzü parlaktır,

bitmeyen hayat kandili gibidir. Güzellik onda sürekli tecelli etmektedir. Onun kadehinden içenler, hakk'a âşık olanları süslemektedir.

Mevlânâ'nın külahını başına geçiren Mevleviler, tıpkı kelebekler gibi canlarını feda etmek isterler. O, semâ edenlere ışık saçmakta ve zaman onunla şenlenmektedir. O, dört bir tarafı nurlandırmakta ve onun mübarek ay yüzü vesilesiyle de, yeryüzü gül bahçesine dönmektedir. Ona göre Mevlânâ, Allah yolunda yürüyenlere neşe vermektedir.

Şair, manzumenin sonunda Es'ad mahlasını kullanarak, Mevlânâ'ya gönülden misafir olma arzusunu da ifade etmiştir. Kendisinin emel ipinin sürekli olacağını beyan ederek, onun manevî makamı vesilesiyle şerefyab olacağını zikretmiştir. Zira, Mevlânâ kendisine misafir olana şeref bahşeden bir makamdadır.

Sonuç

Mevleviliğin Piri olan Mevlânâ, *Mesnevî*'si vesilesiyle, yaşamış olduğu dönemden itibaren hem İslam âleminde, hem de Batı'da pek çok şahsiyetin dikkatini çekmiştir. O kadar ki, kendi adına artık her yıl anma merasimleri de tertiplenmektedir. Yukarıda da belirttiğimiz gibi, o, dünyada adına anma yılı düzenlenen ender şahsiyetlerden birisidir. Gerek âlim olması itibarıyla, gerekse mutasavvıf kişiliğiyle pek çok özelliği bünyesinde barındıran Mevlânâ, kendi dönemini ve kendisinden sonraki dönemleri eserleri ve fikirleriyle etkilemiştir. Tabiatıyla, onun eserlerini okuyanlar, evrensel fikirlerini takip edenler, onun manevî tesiri altında kalabilmektedirler. İnsanları birbirine yaklaştırmayı başarabilmiş bir şahsiyet olan Mevlânâ'nın sözleri adeta sadra şifa verici, zarif, yumuşak ve tedavi edici ilaç gibidir.

Mevlânâ'nın *Mesnevî*'si bugün dünya çapında bir eser niteliğinde görülmektedir. Eserlerindeki hikmetli sözleriyle insanlığa ilham kaynağı oluşu, onu manevî bir hazinenin sahibi kılmıştır. O, insanlığın Mevlânâ'sı olmayı hak etmiştir dense yeridir.

Pek çok şair gibi, edebiyatımız içerisinde önemli yerleri olan Şeyh Gâlib ve Şeyh Muhammed Es'ad Erbilî de Mevlânâ'yı şiirleriyle anlatmaya, onu övmeye, onun vasıflarını tasvir etmeye ve ondaki manevî güzellikleri ortaya çıkarmaya çalışmışlardır.

Her iki şairin anlatımıyla Hz. Mevlana şu şekilde vasıflandırılmıştır:

1. Hz. Peygamber'in vârisi
2. Onun yolundan giden ve onun sırlarına vâkıf olan bir evliyâ
3. Allah'ın dostu
4. Veliler topluluğunun padişahı, başı ve sevgilisi
5. Anlayış ülkesinin tahtının sultanı
6. Hz. Peygamber'in izinden giden "Allah'ın Aslanı Hz. Ali'nin seccadesinde oturan postnişin"
7. Hakikat yolunda rehber olanları anlayan
8. Hz. Ebubekir'in vekili
9. Hz. Ali'nin neslinden gelenlerin semasının güneşi
10. Allah'ın Aslanı'nın yolundan giden altın silsilenin bir parçası
11. Ney'i Hz. Dâvûd'un sesi gibi ses çıkaran
12. Din bilginlerinin en üstünü
13. Adeta, Anadolu diyarının peygamberi gibi denilebilen
14. Sözleri can bahşedici
15. Mehdi gibi şeriati diriltici
16. *Mesnevî*'si adeta Kur'an'ın özü gibi olan
17. Söz mülkünün hükümdarı
18. İbrahim Ethem'in makamında olan, sözünün eri bir yiğit
19. İbrahim Gülşenî'ye benzeyen, mürüvvet sahibi, veliler bahçesinin tek bülbülü
20. Güneş'i ve ayı bile aşkıyla yarık yarık eden
21. Beyitleri, şeriatin ve hakikatin sırlarını taşıyan ve tıpkı Kur'an ayetleri gibi şerefli olan
22. Sözleri, gece parlayan hakikat kandiline benzeyen meş'ale gibi ışıklı olan
23. Temiz ruhluların başı ve efendisi ve evliya zümresinin en sevileni
24. Manevî gücüyle Doğu ve Batı'yı kuşatan
25. Yine manevî nüfuzuyla her yerde hüküm süren

26. Yüce bir şahsiyet
27. Buyrukları lütufkâr olan
28. Bendelerini ebediyet doruğunun ay'ına eriştiren hiçlik tahtının padişahı
29. Allah'ın nazar ettiği bir kişi
30. İncanın ve sağlam bilginin kaynağı
31. Yeri âşıkların ziyaretgâhı olan
32. Saadetin en doruğuna ulaşan
33. Yüzü parlak ve bitmeyen hayat kandili gibi olan
34. Güzelliğin kendisinde sürekli tecelli etmiş olan kişi
35. Kadehinden içenlerin hak âşıklarını süslediği
36. Kûlahını başına geçirenlerin, tıpkı kelebekler gibi, canlarını feda etmek istedikleri olan kişi
37. Sema edenlere ışık saçan
38. Zamanın kendisiyle şenlenmiş olduğu kişi
39. Dört bir tarafı nurlandıran
40. Yeryüzünün, onun mübarek ay yüzü vesilesiyle gül bahçesine döndüğü kişi
41. Allah yolunda yürüyenlere neşe veren
42. Kendisinde gönülden misafir olma arzusu uyandıran
43. Manevi makamıyla şerefyab edici olan
44. Olağanüstü halleriyle manevi tasarruf sahibi olanı

Kaynakça

- Arı, A. (2005). Şeyh Gâlib'in poetikası. *Osmanlı Araştırmaları*, 26, 51-72.
- Aydın, Ş. (2004). Türk edebiyatında farsça divân ve divânçeler. *Nüsha Şarkiyat Araştırmaları Dergisi*, 15, 31-40.
- Ayverdi, S. (2018). *Edebî ve mânevî dünyası içinde Fatih* (10. baskı). Kubbealtı Neşriyat.
- Ayverdi, S. (2017). *Rahmet kapısı* (4. baskı). Kubbealtı Neşriyat.
- Banarlı, N. S. (2013). *Tarih ve tasavvuf sohbetleri* (5. baskı). Kubbealtı Neşriyat.
- Barkçin, S. Ş. (2017). *Gönül makamı* (1. baskı). İnsan Yayınları.
- Batıslam, H. D. (2007). Şeyh Gâlib'in Mevlâna'ya yazdığı dört medhiye. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 16(2), 75-84.
- Berbercan, M. T. (2020). Şeyh Gâlib'in Türkçesi üzerine bazı dikkatler. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 13(74), 82-86.
- Bilgin, A. (2011). Nigârî (divân). *Kültür ve Turizm Bakanlığı Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğü. Kültür Eserleri*. <https://www.muzafferozak.com/PDF/Kitaplar/NigariDivani.pdf>
- Cebecioğlu, E. (2007). Hz. Mevlânâ üzerine genel bir değerlendirme. *Tasavvuf, İlmî ve Akademik Araştırmalar Dergisi*, 8, 7-22.
- Çağlak, O. (2008). *Eğitimde gelenek bakımından günümüz şiirine şeyh gâlib etkisi* [Yayınlanmamış Yüksek lisans tezi]. Dokuz Eylül Üniversitesi.
- Çubukçu, İ. A. (1993). Mevlânâ ve felsefesi. *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 26, 97-118.
- Demir, R. (2021). *Güzellik ve aşkın şairi Şeyh Galip* (5. baskı). Muhit Kitap.
- Doğan, M. N. (2011). *Şeyh Galip hüsn ü aşk* (7. baskı). Yelkenli Yayınevi.
- Erbilî, M. E. (2011). *Divân-ı Es'ad*. Erkam Yayınları.
- Friedlander, S. (2017). *Mevlânâ Celâleddin Rûmî'nin unutulmuş mesajı* (1. baskı). Sufi Kitap.
- Göktaş, V. (2012). Esad Efendi (1847-1931) and the symbolic language in his divan. *Araşan Sosyal Bilimler Enstitüsü İlmî Dergisi*, 13-14, 115-132.

- Göktaş, V. (2013). *Muhammed Es'ad-ı Erbilî hayatı, eserleri ve tasavvuf felsefesi*. İlahiyât, Ankamat Matbaası.
- Gözütok, M. A. (2020). Yazımdan yayıma hüsn ü aşk'ın serencâmı. II. *Türkiyat Mecmuası*, 30(2), 531-562. <http://doi.org/10.26650/TUDED2020-0011>
- Güneş, M. (2011). Divan Şiirinin Son Ulu Çınarı Şeyh Gâlib (1757-1798)'in Yetiştirdiği Çevre ve Mürşitleri. *Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, 3, 241-272.
- Güzel, A. (2007). Mevlânâ'nın çağına ve çağımıza tesirleri. *İstem*, 10, 169-190.
- Horata, O. (1999). Mevlâna ve divan şairleri. *Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 16, 43-56.
- İnançer, Ö.T. (2019). *Bir Muhammedî âşık Hz. Mevlânâ* (5. baskı). Sufi Kitap.
- İz, F. (2010). Şeyh Gâlib (Çev. Süleyman Tülücü). *Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, 43, 259-289.
- Kalkışım, M. M. (1992). *Şeyh Gâlib dîvânı* (Tez No. 20406) [Doktora tezi, İstanbul Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Kalkışım, M. (1994). *Şeyh Gâlib dîvânı*. Akçay Yayınları.
- Kalkışım, M. M. (2010). Şeyh Gâlib. *İslâm Ansiklopedisi içinde*. (C. 39, s. 54-57). TDV Yayınları.
- Kaplan, Ü. (2007). *Divân şiirinde tasavvuf*. Birleşik Yayınları.
- Kara, M. (2019). *Tasavvuf kültürü*. Anadolu Ay Yayınları.
- Karakuş, A. (2018). Şiirde âteş (Şeyh Gâlib ve Şeyh Muhammed Es'ad Erbilî'nin "âteş" redifli gazellerinin karşılaştırmalı tahlili). *TÜRÜK Uluslararası Dil, Edebiyat ve Halkbilimi Araştırmaları Dergisi*, 6(13), 213-232.
- Keleş, R. (2020). Türk İslâm edebiyatının muhteva kaynakları: Şeyh Gâlib örneği. *bilimname XLI*, 1, 443-484. <http://dx.doi.org/10.28949/bilimname.673704>
- Köprülü, M.F. (2016). *Türk edebiyatı tarihi* (2. baskı). Alfa Basım Yayın.
- Kurucu, A.U. (2019). *Üstad Ali Ulvi Kurucu hatıralar I* (21. baskı). Gonca Yayınevi.
- Kuzu, F. (2012). Şeyh Gâlib'in şiirlerinde insanın dönüşüm süreci. *Turkish Studies*, 7(3), 1803-1812.
- Özkan, S. (2006a). *Mevlânâ ve Goethe* (1. basım). Ötüken Neşriyat.
- Özkan, S. (2006b). *Aşk ve akıl*. Ötüken Neşriyat.
- Schimmel, A. (1954). Garbın Mevlâna görüşü. *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 3, 27-29.
- Sipehsâlâr Feridun Bin Ahmed (2017). *Hz. Mevlânâ'dan görüp işittiklerim* (A. A. Konuk, Çev.). Sufi Kitap (1. baskı).
- Sipehsâlâr Mecdeddîn Ferîdûn (2019). *Mevlânâ ve etrafındakiler*. (1. baskı). M. Çıpan (Haz.). Kapı Yayınları.
- Şıgva, B. (2019). Şeyh Gâlib divanında manzum hikâyeler. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 23(2), 485-504.
- Tatçı, M. (2019). *Aştan söyler bu dilim*. (1. baskı). H Yayınları.
- Topbaş, O. N. (2005). *Mesnevî deryasından âb-ı hayat katreleri*. Erkam Yayınları.
- Topbaş, O. N. (1996). *Mesnevî bahçesinden bir testi su*. Erkam Yayınları.
- Tülücü, S. (2011). Şeyh Gâlib hakkında bazı bibliyografik notlar. *Atatürk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 36, 253-263.
- Uzun, Ş. (2014). Na't geleneğinde Şeyh Gâlib örneği. *Turkish Studies*, 9(6), 1093-1106.
- Yakıt, İ. (1995). Mevlâna ve Goethe'de hikmet ve felsefe. *Süleyman Demirel Üniversitesi İlahiyat Fakültesi*

Dergisi, 2, 1-15.

Yerlikaya, K. (2008). *Şeyh Gâlib dîvânında zaman* [Yayınlanmamış Yüksek lisans tezi]. Fırat Üniversitesi.

Yılmaz, H. K. (1995). Esad Erbilî. *İslâm Ansiklopedisi içinde*. (C. 11, s. 348-349). TDV Yayınları.

Yılmaz, H.K. (2008). *Çağları aşan Mevlânâ çağrısı*. Erkam Yayınları.

Yılmaz, H.K. (2009). *Ana hatlarıyla tasavvuf ve tarikatlar* (12. baskı). Ensar Neşriyat.

Yılmaz, H.K. (2010). *O'nu bilmek ve tanımak, marifetullah*. Erkam Yayınları.

Araştırma ve Yayın Etiği Beyanı

Araştırmacı, çalışmanın verilerinin toplanmasında, analizinde ve raporlaştırılmasında her türlü etik ilke ve kurala gerekli dikkat ve özeni göstermiştir.

Yazarların Makaleye Katkı Oranları

Makale tek yazarlı olarak hazırlanmıştır.

Çıkar Beyanı

Makalenin hazırlanmasında herhangi bir çıkar çatışması bulunmamaktadır.